

Universiteit
Leiden
The Netherlands

40 jaar Bestuurskunde aan Universiteit Leiden: een korte terugblik

Riet, B. van de

Citation

Riet, B. van de. (2024). 40 jaar Bestuurskunde aan Universiteit Leiden: een korte terugblik. *Bestuurskundige Berichten*, 39(2), 10-13. doi:

Version: Publisher's Version
License: [Creative Commons CC BY-NC 4.0 license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4256369>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

40 jaar Bestuurskunde aan Universiteit Leiden

Een korte terugblik

Dit jaar bestaat het Instituut Bestuurskunde aan Universiteit Leiden 40 jaar. Dit jaar wordt daarom uitgebreid stilgestaan bij het ontstaan, de ontwikkeling en toekomst van de studie. Ter gelegenheid van dit jubileum zal in dit artikel kort worden stilgestaan bij het ontstaan van het vakgebied en de ontwikkeling ervan in Leiden.

Een nieuw vakgebied

Bestuurskunde bestaat als geïnstitutionaliseerd universitair vakgebied in Nederland nu zo'n 50 jaar. In 1974 werd de Vereniging voor Bestuurskunde opgericht, en de eerste zelfstandige studie Bestuurskunde begon in Twente in 1976. De Vereniging voor Bestuurskunde werd opgericht om de brug te vormen tussen bestuurskunde en de bestuurspraktijk. De studie bestuurskunde had als doel een studierichting te zijn met twee sleutelkenmerken: Toepassingsgerichtheid en multidisciplinariteit (Braun et al., 2015). Kenmerken die we in de hedendaagse bestuurskunde nog steeds terugzien.

Toch dateert de studierichting bestuurskunde al uit het begin van de 20e eeuw. De ontwikkeling van bestuurskunde als academisch heeft zich volgens Korsten (1993) in vier fasen voltrokken. De eerste generatie, de *pregeneratie*, omvat de fundering van het vakgebied met schrijvers als Plato en Machiavelli, waarbij de nadruk lag op politieke filosofie en de eerste vormen van administratieve theorieën. De tweede fase, de *eerste generatie*, kwamen schrijvers als Lorenz von Stein en Woodrow Wilson op. Von Stein droeg bij door verschillende stromingen, zoals politie wetenschap en bestuursrecht samen te voegen tot een samenhangende bestuurskunde. Wilson pleitte voor een scheiding van politiek en administratie. De derde fase, de *tweede generatie*, staat bekend als de orthodoxe periode met sleutelfiguren zoals Frederick Taylor, Luther Gulick, Max Weber en Mary Parker Follett. Deze periode richtte zich op wetenschappelijk management, organisatie theorie en de rol van bureaucratie. De vierde fase, de *derde generatie*, ontwikkelde zich

Bente van de Riet

na 1945 en omvat geleerden zoals Paul Appleby, Herbert Simon en Dwight Waldo. Deze fase kenmerkt zich door kritieken op eerdere theorieën en verdere ontwikkeling van bestuurskundige concepten (Korsten, 1993).

Hoe heeft dit vakgebied zich ontwikkeld tot een universitaire opleiding? Ook dit kan in verschillende fasen worden onderverdeeld. In de voor-universitaire fase werd bestuurskunde nog niet als een apart academisch vakgebied erkend. Vanaf 1928 tot 1955 werd bestuurskunde als bijvak aangeboden, waarbij het vakgebied geleidelijk aan meer aandacht kreeg binnen bestaande opleidingen. In de periode van 1950 tot 1968, ook wel de juridische fase genoemd, werd bestuurskunde vooral benaderd vanuit een juridisch perspectief. Dit veranderde vanaf 1968, toen bestuurskunde geïntegreerd werd met andere wetenschappelijke aspecten, wat leidde tot een bredere en meer multidisciplinaire benadering van het vakgebied (Korsten, 1993). In de jaren zeventig ontwikkelde de bestuurskunde in Nederland zich

als een “science for policy” met als doel kundige ambtenaren op te leiden en toepasbaar onderzoek te verrichten voor het verbeteren van het openbaar bestuur. Dit gebeurde als reactie op de kritische benaderingen binnen de maatschappijwetenschappen, waarbij de bestuurskunde zich richtte op het professionaliseren van bestaande instituties in plaats van het ontmaskeren van machtsstructuren. Het onderzoek was positivistisch en focuste op de overheid, gezien de groei en betekenis van de rijksoverheid in die tijd (Braun et al., 2015).

Naar Leiden

In de jaren '80 ontstaan nog drie integrale, vierjarige opleidingen. Hieronder vallen de studierichting bestuurskunde aan de Open Universiteit, technische bestuurskunde aan de Technische Universiteit Delft, en de gemeenschappelijke studierichting bestuurskunde Leiden-Rotterdam in 1984. Hetzelfde jaar wordt de studievereniging de B.I.L. (Bestuurskundige Interfacultaire Vereniging Leiden) opgericht, wat getuigt van een steeds grotere en actievere studentpopulatie bij de studie. In 1989 ontstaat vanuit een Leids-Rotterdams initiatief, de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur, een deeltijdopleiding voor ambtenaren (Korsten, 1993). De studie groeit hiermee dus steeds meer in Nederland en is inmiddels dus ook deels in Leiden gevestigd.

Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. (2003).

Het Academiegebouw aan het Rapenburg. www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl

Universiteit Leiden. (z.d.). Wijnhaven. <https://www.universiteitleiden.nl/locaties/wijnhaven#tab-1>

Naar Den Haag

In 1999 besloten de Universiteit Leiden en de Gemeente Den Haag om een nevenvestiging van de universiteit in Den Haag op te richten. Dit was bedoeld om Den Haag als juridische hoofdstad te versterken en om de Universiteit Leiden de mogelijkheid te geven haar studentenaantal uit te breiden. De Haagse Vestiging begon kleinschalig met onderwijs voor professionals en groeide snel door succesvolle commerciële opdrachten en de oprichting van een University College in 2010-2011 (Degen, 2011). De Campus Den Haag werd in 2011 een faculteit van de Universiteit Leiden: The Faculty of Governance and Global Affairs. Het Instituut Bestuurskunde verhuisde mee naar Den Haag, mede voor een nauwere aansluiting met het werkveld van bestuurskunde (wat zich bij openbaar bestuur uiteraard vooral in Den Haag afspeelt), en een verbeterde interactie met de praktijk voor studenten en onderzoekers. De B.I.L. verhuisde deels mee, want in het eerste geval verhuisden alleen de masterstudenten naar Den Haag (Degen, 2011). De officiële opening vond plaats op 14 februari 2012 boven de stadsbibliotheek in het gemeentehuis van Den Haag. Tijdens deze feestelijke opening was er een mooi programma samengesteld voor de belangstellenden. Deze groep bestond uit zowel studenten, docenten en werknemers van het Instituut (Netten, 2012).

Digitale Revolutie

Inmiddels zitten zowel de bachelor- als de masteropleidingen (Management van de Publieke Sector en Public Administration) al 12 jaar in Den Haag. De bacheloropleiding kenmerkt zich door haar interdisciplinariteit en focus op het oplossen van actuele maatschappelijke problemen, maar ook doordat de opleiding een tijd lang twee ‘tracks’ kende: Bestuur, Beleid en Organisatie (BBO) en Economie, Bestuur en Management (EBM). De BBO track richt zich op het begrijpen en oplossen van complexe maatschappelijke vraagstukken door verschillende invalshoeken te combineren, zoals recht, sociologie, geschiedenis, filosofie en politicologie. De focus ligt op het inzichtelijk maken van beleid- en besluitvormingsprocessen en de uitdagingen bij de uitvoering van beleidsplannen (Universiteit Leiden, z.d.a). Daartegenover is de EBM track juist een combinatie van bestuurskunde en de economische afdeling van de juridische faculteit. Studenten bestuderen actuele vraagstukken als de financiële crisis, pensioenen en bankbeheer vanuit een bestuurskundig en economisch perspectief (Universiteit Leiden, z.d.b).

Jarenlang bood de bestuurskunde opleiding in Leiden/Den Haag studenten de mooie keuze uit deze twee verschillende tracks, wat de opleiding ook uniek maakte. Echter, de toenemende invloed van technologie en digitalisering op de samenleving heeft geleid tot een groeiende vraag naar een nieuwe specialisatie die deze ontwikkelingen adresseren. Dit idee werd onder andere al onderstreept door Torenvlied & Ossewaarde (2020). In hun bijdrage wordt geschetst dat de wereld in een periode van ingrijpende veranderingen verkeert, wat ook invloed heeft op het vakgebied van Bestuurskunde. De moderne technologieën en de globalisering brengen nieuwe uitdagingen en complexiteiten met zich mee, zoals de impact van klimaatverandering, de toenemende afhankelijkheid van technologie en de effectiviteit van beleidsmaatregelen in een hightech samenleving.

De kern van Bestuurskunde blijft echter relevant, zelfs in deze dynamische omgeving. Het vakgebied blijft zich richten op het begrijpen en sturen van besluitvormingsprocessen en het ontwikkelen van oplossingen voor complexe problemen. De introductie van technologie heeft zowel de wereld complexer gemaakt als nieuwe mogelijkheden geopend, wat vraagt om een integrale benadering van bestuurskunde en technologie. Hun artikel benadrukt dat moderne bestuurskundigen een diepgaand begrip van technologie nodig hebben en effectief moeten samenwerken met ingenieurs en technologische experts.

In 2023 speelde de opleiding mooi in op de steeds prominenter wordende rol van technologie en data in de samenleving. Een nieuwe track was geïntroduceerd: Digitalisering, Data en Governance. Deze track richt zich op het benutten van technologie en data om maatschappelijke vraagstukken aan te pakken, bijvoorbeeld door een focus te leggen op algoritmen binnen de overheid, inclusie van mensen met beperkte digitale vaardigheden, privacy-vriendelijke dataverwerking, et cetera. De track beoogt om diverse perspectieven te integreren - van technologen, burgers, en politieke leiders om grote maatschappelijke uitdagingen op te lossen (Universiteit Leiden, z.d.c).

Afbeelding AI gegenereerd

En nu?

Kijkend naar de toekomst, staan we voor de uitdaging om de studie verder te ontwikkelen in een wereld die steeds sneller verandert. Technologieën zoals kunstmatige intelligentie, big data en digitale communicatie, maar ook een veranderende samenleving door globalisering, oorlogsdreiging, klimaatverandering en politieke instabiliteit zullen de bestuurskundige praktijk blijven transformeren. Het is essentieel dat de opleiding flexibel blijft en inspelt op nieuwe trends en vraagstukken, terwijl de kernprincipes van bestuurskunde – zoals het begrijpen van besluitvormingsprocessen en het oplossen van complexe problemen – behouden blijven.

Voor huidige en toekomstige bestuurskundige ligt er een spannende weg vooruit. U als lezer kunt dit jubileumjaar dan ook gebruiken om actief na te denken over de richting die u als bestuurskundige wilt inslaan in een dynamische en snel veranderende wereld. Hoe kunt u de verkregen kennis en vaardigheden inzetten om bij te dragen aan rechtvaardige, effectieve en toekomstbestendige besluitvorming in een dynamisch samenleving?

Afbeelding AI gegenereerd

De introductie van technologie heeft zowel de wereld complex-er gemaakt als nieuwe mogelijkheden geopend, wat vraagt om een integrale benadering van bestuurskunde en technologie

Literatuur

- Braun, C., Fenger, M., Hart, P. J., Van Der Veer, J., & Verheij, T. (2015). Quo vadis, Nederlandse Bestuurskunde? *Bestuurskunde*, 24(4). <https://doi.org/10.5553/092733872015024004010>
- Degen, T. (2011). Campus Den Haag. *Bestuurskundige Berichten*, 26(4), 22. Van <https://hdl.handle.net/1887/3212079>
- Korsten, A. F. A. (1993). Geschiedenis van de bestuurskunde. *H. Dijkgraaf ea, Oriëntatiecursus bedrijfs- en bestuurskunde*, Heerlen, 129-155.
- Netten, F. (2012). Feestelijke opening Den Haag. *Bestuurskundige Berichten*, 27(2), 31. Van <https://hdl.handle.net/1887/3212151>
- Torenvlied, R., & Ossewaarde, M. R. R. (2020). Toekomst van de Bestuurskunde in een ongekende hightech samenleving. *Bestuurskundige Berichten*, 35(2), 2-4. Van <https://hdl.handle.net/1887/3212601>
- Universiteit Leiden. (z.d.a). *Bestuurskunde: Beleid, Bestuur en Organisatie*. Studiegids Universiteit Leiden. Geraadpleegd op 23 juli 2024, van <https://studiegids.universiteitleiden.nl/studies/9965/bestuurskunde-beleid-bestuur-en-organisatie#tab-1>
- Universiteit Leiden. (z.d.b). *Bestuurskunde: Economie, Bestuur en Management*. Studiegids Universiteit Leiden. Geraadpleegd op 23 juli 2024, van <https://studiegids.universiteitleiden.nl/studies/9966/bestuurskunde-economie-bestuur-en-management#tab-1>
- Universiteit Leiden. (z.d.c). *Digitalisering, Data en Governance (BSc)- Over de opleiding*. Universiteit Leiden. Geraadpleegd op 23 juli 2024, van <https://www.universiteitleiden.nl/onderwijs/opleidingen/bachelor/bestuurskunde/digitalisering-data-en-governance/over-de-opleiding>